

ЗМІНИ НОРМАТИВІВ ЛІКВІДНОСТІ БАНКІВ

*Тютюнник Ю.М.,
кандидат економічних наук, доцент*

Ліквідність – це здатність банку вчасно та у повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями з найменшими фінансовими втратами. Нормативи ліквідності є складовою економічних нормативів діяльності банків, які перевіряють здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань внаслідок збалансованості строків та сум погашення розміщених активів і зобов'язань банку. Банківська діяльність пов'язана із ризиком ліквідності, оскільки однією із банківських функцій є строковий трансферт. У випадку виникнення банківської паніки неплатоспроможності банку допоможе протистояти висока частка високоліквідних активів, до яких відносяться кошти в касі банку, на рахунках в НБУ та інших банках, а також активи, що можуть бути швидко проконвертовані в готівкові чи безготівкові кошти, наприклад, боргові цінні папери із ліквідним вторинним ринком.

Відповідно до Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні [1] до 2 вересня 2019 р. Національний банк України з метою контролю за станом ліквідності банків використовував такі нормативи ліквідності: миттєвої ліквідності (Н4), поточної ліквідності (Н5) та короткострокової ліквідності (Н6).

У зв'язку із переходом банків до розрахунку коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR – Liquidity Coverage Ratio) Національний банк України з 2 вересня 2019 р. скасував економічні нормативи миттєвої ліквідності (Н4) та поточної ліквідності (Н5). Відповідне рішення затверджене постановою Правління НБУ від 1 серпня 2019 р. № 102 «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» [4].

Коефіцієнт покриття ліквідністю – це співвідношення високоякісних ліквідних активів банку до суми, необхідної для покриття підвищеного відтоку коштів з банку протягом 30 днів. Він відображає рівень стійкості банку до короткострокових шоків ліквідності – характерного для кризових періодів явища, коли відбувається значний відтік коштів клієнтів.

Таким чином, запроваджений у грудні 2018 р. норматив LCR установлює мінімально необхідний рівень ліквідності для покриття чистого очікуваного відтоку грошових коштів упродовж 30 днів з урахуванням стрес-сценарію. По суті він є більш жорстким, ніж нормативи Н4 та Н5, а тому немає практичної доцільності у подальших розрахунках цих чинних нормативів. Востаннє публікація даних за нормативами Н4 та Н5 відбулася станом на 1 вересня 2019 р. Водночас до запровадження нормативу LCR на консолідованій основі контроль за достатнім рівнем ліквідності банківської групи до 31 дня забезпечуватиметься через контроль нормативу Н5, розрахунок якого не змінюється [3].

Банки України розпочали офіційний розрахунок коефіцієнта

покриття ліквідністю з 1 грудня 2018 р. На початку мінімальне значення для LCR в іноземній валюті становило 50 %, в усіх валютах – 80 %. Підвищення мінімального обов'язкового значення LCR до 90 % для значення коефіцієнту LCR в усіх валютах та в іноземній валюті відбулося у червні 2019 р. З 1 грудня 2019 р. мінімальне значення коефіцієнту покриття ліквідністю в усіх валютах та в іноземній валюті підвищилося з до 100 %. У лютому 2020 р. НБУ уточнив вимоги до виконання нормативу LCR в іноземній валюті для банків, у яких співвідношення зобов'язань в іноземній валюті до всіх зобов'язань становить менше 5 %. Такі банки продовжать розраховувати LCR в іноземній валюті для цілей нагляду, але вони не зобов'язані дотримуватися його значення на рівні 100 %.

Наступним кроком у реформуванні системи нормативів ліквідності стало запровадження нового пруденційного нормативу для українських банків – коефіцієнта чистого стабільного фінансування або NSFR (Net Stable Funding Ratio). NSFR визначає мінімальний рівень ліквідності банку на горизонті один рік і розраховується як співвідношення обсягу наявного стабільного фінансування до обсягу необхідного стабільного фінансування. NSFR сприятиме підвищенню стійкості банківської системи завдяки зниженню одного із системних ризиків для фінансової стабільності (пов'язаного з короткою терміновістю фондування банків), збалансованості активів і пасивів банків за строками погашення, а також створить стимули для залучення депозитів на більш тривалі терміни і зменшить залежність від короткострокового фінансування [2].

У НБУ уточнюють, що початкове значення і перехідний період для впровадження NSFR в Україні будуть визначатися за результатами тестових розрахунків, які будуть здійснюватися щомісяця з серпня і до кінця 2020 р. З початку 2021 р. NSFR стане обов'язковим до виконання. Деякий час діючий норматив короткострокової ліквідності (Н6) буде застосовуватися одночасно з NSFR, після чого він буде скасований.

Список використаних джерел

1. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні»: постанова Правління Національного банку України від 28 серпня 2001 р. № 368 / Верховна Рада України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01 (дата звернення 16.03.2020).

2. Нацбанк вводить коефіцієнт чистого стабільного фінансування – NSFR. URL: <https://ua-news.liga.net/economics/news/nbu-zminyue-normativ-dlya-viznachennya-rivnya-likvidnosti-bankiv> (дата звернення 16.03.2020).

3. НБУ скасовує кілька нормативів платоспроможності банків. URL: <https://www.epravda.com.ua/news/2019/08/7/650354/> (дата звернення 12.03.2020).

4. Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: постанова Правління Національного банку України від 1 серпня 2019 р. № 102 / Верховна Рада України. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102500-19](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0102500-19) (дата звернення 5.03.2020).